

**Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
w Tomaszowie Mazowieckim**

**Informacja o stanie bezpieczeństwa sanitarnego
powiatu tomaszowskiego w roku 2020**

Tomaszów Mazowiecki, luty 2021 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
I. Sekcja Nadzoru Epidemiologii	4
1. <i>Wprowadzenie</i>	4
2. <i>Stan sanitarny zakładów opieki zdrowotnej</i>	4
3. <i>Analiza zachorowań na choroby zakaźne</i>	5
4. <i>Wykonanie szczepień ochronnych</i>	7
II. Higiena Komunalna	9
1. <i>Wprowadzenie</i>	9
2. <i>Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej</i>	9
3. <i>Nadzorowane obiekty użyteczności publicznej</i>	10
4. <i>Stan sanitarny basenów i miejsca wykorzystywanego do kąpieli</i>	11
5. <i>Jakość wody do spożycia na terenie powiatu tomaszowskiego</i>	11
6. <i>Podsumowanie</i>	12
III. Higiena Pracy	15
1. <i>Wprowadzenie</i>	15
2. <i>Zagrożenia w pracy</i>	15
3. <i>Nadzór nad środkami zastępczymi</i>	16
4. <i>Choroby zawodowe</i>	16
5. <i>Podsumowanie</i>	17
IV. Higiena Dzieci i Młodzieży	17
1. <i>Wprowadzenie</i>	17
2. <i>Żłobki</i>	17
3. <i>Przedszkola</i>	18
4. <i>Szkoły</i>	18
5. <i>Placówki wypoczynku zimowego i letniego</i>	19
6. <i>Podsumowanie i wnioski</i>	19
V. Higiena Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku	19
1. <i>Wprowadzenie</i>	19
2. <i>Jakość zdrowotna środków spożywczych</i>	20
3. <i>Ocena sposobu żywienia</i>	21
4. <i>Terminowość realizacji zaplanowanych zadań</i>	22
5. <i>Dodatkowe zadania</i>	22
6. <i>Współpraca z Inspekcjami</i>	25
7. <i>Współpraca z Sekcjami PSSE w Tomaszowie Maz.</i>	27
8. <i>Interwencje</i>	28
9. <i>Podsumowanie</i>	29
VI. Oświata i Promocja Zdrowia	29
1. <i>Wprowadzenie</i>	29
2. <i>Programy edukacyjne</i>	30
3. <i>Działania akcyjne</i>	31
4. <i>Bezpieczeństwo i profilaktyka podczas zimowego i letniego wypoczynku</i>	35
5. <i>Współpraca z mediami i instytucjami</i>	35
VII. Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny	36
VIII. Zakończenie	36

Wstęp

Do zadań Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tomaszowie Mazowieckim w 2020 r. należała realizacja zadań z zakresu zdrowia publicznego, mająca na celu ochronę zdrowia mieszkańców powiatu tomaszowskiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwych lub uciążliwych czynników środowiskowych, zapobiegania chorób, w tym chorób zakaźnych, zawodowych i innych chorób cywilizacyjnych, wprowadzaniu do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, a także na kształtowaniu odpowiednich postaw i zachowań zdrowotnych. Cele te były realizowane, między innymi, poprzez inicjowanie działań promujących zdrowie, a także działań mających za zadanie identyfikację zagrożeń bezpieczeństwa zdrowotnego, przy jednoczesnym przeciwdziałaniu powstawania tych zagrożeń. Dla kształtowania odpowiednich postaw i zachowań zdrowotnych organizowano, koordynowano i nadzorowano działalność oświatowo-zdrowotną oraz sprawowano nadzór nad warunkami: higieny środowiska, zwłaszcza wody do spożycia, higieny pracy w zakładach pracy, higieny nauczania i wychowania, higieny wypoczynku i rekreacji, zdrowotnymi żywności, żywienia i przedmiotów użytku, a także warunkami higieniczno-sanitarnymi w miejscach udzielania świadczeń zdrowotnych. W dziedzinie bieżącego i zapobiegawczego nadzoru sanitarnego kontrolowano przestrzeganie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w nadzorowanych obiektach. W celu uzyskania jak najlepszych wyników pracy inspekcji sanitarnej, systematycznie doskonalono metody nadzoru i kontroli w systemie zarządzania jakością.

I. Sekcja Nadzoru Epidemiologii

1. Wprowadzenie

W 2020r. Sekcja Nadzoru Epidemiologii nadzorowała **153** obiekty na terenie powiatu tomaszowskiego, w których przeprowadzono jedynie **32** kontrole w I kwartale 2020r. przed rozpoczęciem pandemii COVID-19. Nie wydawano postanowień. Mandatów karnych nie nakładano. Ponadto nie wydano upomnień ani tytułów wykonawczych rodzicom uchylającym się od wykonania obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci. Zgłoszono 24 dzieci oraz 34 rodziców uchylających się od szczepień ochronnych.

2. Stan sanitarny podmiotów wykonujących działalność leczniczą

Nadzorowi podlegały placówki lecznictwa zamkniętego, otwartego oraz prywatne gabinety lekarskie. W 2020r. nie skontrolowano większości zaplanowanych obiektów z powodu pandemii COVID-19.

W ramach lecznictwa zamkniętego skontrolowano jedynie Specjalistyczny Szpital Onkologiczny NU-MED Sp. z o.o. w Tomaszowie Maz., ul. Jana Pawła II 35, którego stan sanitarno-techniczny oceniono jako dobry. Nie skontrolowano pozostałych placówek lecznictwa zamkniętego będących pod nadzorem PSSE w Tomaszowie Maz. Są to: Centrum Kardiologii Scanmed w Tomaszowie Maz., ul. Jana Pawła II 35, zakład opiekuńczo-leczniczy NZOZ „Zacisze” w Łaznowskiej Woli, ul. Południowa 29 oraz szpital Tomaszowskie Centrum Zdrowia Sp. Z o.o. Tomaszów Maz. ul. Jana Pawła II 35, który został objęty nadzorem przez tutejszą stację w marcu 2020r, po przekazaniu przez WSSE w Łodzi.

Placówki lecznictwa otwartego to w 97% niepubliczne podmioty lecznicze. Stan sanitarno-techniczny skontrolowanych placówek oceniono jako dobry.

Gabinety indywidualnych praktyk lekarskich, w których przeprowadzono kontrole, spełniały wymagania, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą, określone w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2019 r., poz. 595). Stan sanitarny i porządkowy tych placówek nie budził zastrzeżeń.

Wszystkie skontrolowane placówki świadczące usługi medyczne zaopatrzone były w wodę z wodociągów sieciowych odpowiadającą normom sanitarnym.

Dezynfekcję prowadzono prawidłowo, środkami wpisanymi do Rejestru Produktów Leczniczych,

Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych. Procesy sterylizacji wykonywano wyłącznie w autoklawach, które kontrolowane były, zgodnie z wymaganiami, wskaźnikami biologicznymi i chemicznymi.

Gospodarka odpadami prowadzona była prawidłowo. Zaopatrzenie w sprzęt jednorazowego użytku, środki dezynfekcyjne i środki czystości było wystarczające.

3. Analiza zachorowań na choroby zakaźne

Na terenie działania zarejestrowano **893** zachorowań z powodu chorób zakaźnych i zakażeń, w tym 499 (w 2019r. - 83) zachorowań na gripę sezonową

Zaobserwowano wyraźny **spadek** zachorowań na pozostałe choroby zakaźne:

- świnkę – 2 przypadki (w 2019r. – 10),
- różę – 12 przypadków (w 2019r. – 17),
- gruźlicę – 2 przypadki (w 2019r. – 19),
- krztusiec – 0 przypadków (w 2019r. – 9),
- ospę wietrzną - 262 przypadki (w 2019r. – 414),
- boreliozę – 19 przypadków (w 2019r. – 21)
- na salmonellozę – 20 przypadków (w 2019r. – 47),
- na inne bakteryjne zakażenia jelitowe ogółem – 18 (w 2019r. – 39), w tym wywołane przez *Clostridium difficile* 15 (w 2018r. – 29),
- *Yersinia enterocolitica* – 0 (w 2019r. – 1),
- Wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy – 11 (w 2019r. – 131), norowirusy – 0 (w 2019r. – 4),
- płonicę - 20 przypadki (w 2019r. – 39),
- biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe BNO – 28 (w 2019r. – 37).

Zarejestrowano 2 przypadki zachorowań na gruźlicę (w 2019r. - 14), 2 przypadki kiły nieokreślonej oraz 1 przypadek choroby meningokokowej.

W 2020r. nie zaobserwowano wzrostu zachorowań innych chorób zakaźnych niż COVID-19.

W grupie chorób zakaźnych wieku dziecięcego, przeciwko którym prowadzi się systematyczne szczepienia ochronne, utrzymuje się pomyślna sytuacja epidemiologiczna. W błonicy, poliomyelitis, odrze – brak zachorowań.

W 2020r. nie zarejestrowano przypadków zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych.

Zarejestrowano **14** (w 2019r. - 28) przypadków WZW, w tym:

- 2 przypadki wzw A (w 2019r. - 5),
- 1 przypadków wzw B ostre (w 2019r. - 0),
- 6 przypadków WZW B - przewlekłe i BNO (w 2019r. - 9),
- 5 przypadków WZW C – przewlekłych (w 2019r. - 14).

W 2020r. zarejestrowano **102** (w 2019r. - 181) pokąsania osób przez zwierzęta, w **16** przypadkach podjęto szczepienia przeciw wścieklicznie (w 2019r. - 20).

W tabeli 1. przedstawiono zestawienie liczby zachorowań na wybrane choroby zakaźne rejestrowane przez PSSE w Tomaszowie Mazowieckim na przestrzeni ostatnich 6. lat

Tabela 1. Wybrane choroby zakaźne w latach 2015 - 2020.

Jednostka chorobowa	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Pokąsania przez zwierzęta/osoby szczepione	191/15	198/18	219/32	189/23	181/20	102/16
Zatrucia Salmonellą	55	64	47	40	47	20
WZW A (pokarmowe)	-	-	1	0	5	2
WZW B	12	10	4	7	9	6
WZW C	10	7	6	11	14	5
WZW B + C	-	-	-	-	-	-
Dur brzuszny i czerwonka	-	-	-	-	-	-
Krztusiec	73	55	9	9	7	0
Płonica	146	106	45	34	39	20
Róża	12	12	7	18	17	12
Zapalenie opon mózgowych wirusowe	3	4	-	8	2	-
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych	-	3	-	-	-	-
Ospa wietrzna	847	745	508	473	414	262
Różyczka	2	2	1	2	-	-
Odra	-	-	-	-	-	-
Świnka	13	9	6	7	10	2
Borelioza	11	17	28	35	21	19
Gruźlica	16	17	13	19	14	2

Tak jak w latach ubiegłych, nie rejestrowano zachorowań na czerwonkę, dur brzuszny i odrę.

PSSE w Tomaszowie Mazowieckim prowadzi rejestr nosicieli pałeczek duru brzuszego i durów rzekomych. Na terenie powiatu tomaszowskiego jest ich obecnie trzech. Zarejestrowano 32 nosicieli salmonellozy, w tym po przechorowaniu – 17, pozostałych – 15.

Nie odnotowano zachorowań na czerwonkę i nosicieli czerwonki.

Na terenie powiatu tomaszowskiego w 2020r. nie zarejestrowano żadnych zatruc pokarmowych.

W 2020r. na terenie powiatu tomaszowskiego nie zanotowano zachorowań na odrę.

W ramach programu „Sentinel” prowadzono, we współpracy z Poradnią Rodzinną J. Patykowski w Tomaszowie Mazowieckim, wzmożony nadzór epidemiologiczny nad grypą od 27 do 39 tygodnia 2020r. Nie pobierano wymazów z gardła i nosa w kierunku grypy. Cała działalność poradni skierowana była na działania związane z pandemią COVID-19.

W celu poprawy sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych należy:

1. Uczyć podstawowych zasad higieny w zakresie profilaktyki schorzeń szerzących się drogą pokarmową i kropelkową poprzez oświatę zdrowotną.
2. Dążyć do zapewnienia dobrej i efektywnej sterylizacji sprzętu medycznego, zabezpieczenia dostatecznej ilości środków dezynfekcyjnych i myjących.
3. Kontynuować szczepienia ochronne wśród dzieci, polecać szczepienia zalecane dzieciom dorosłym.

4. Wykonanie szczepień ochronnych

Wykonanie obowiązkowych szczepień ochronnych, finansowanych przez Ministerstwo Zdrowia, było na poziomie zadowalającym. Podległe do szczepień dzieci do 2. roku życia zaszczepiono szczepionką DTP + Hib + IPV w 86,6 %. Wyszczepialność dzieci do 2 roku życia przeciw zakażeniom *Streptococcus pneumoniae* wynosi 90,7%. Dzieci w 6. roku życia zaszczepiono szczepionką DTPa oraz IPV w 67,9 % oraz otrzymały szczepionkę przeciw odrze, śwince i różyczce w 65,2%. W 10. roku życia zaszczepiono dzieci szczepionką przeciwko odrze, śwince i różyczce w 82,0%. W 81,8% wyszczepiono dziewczynki podległe do szczepień przeciw odrze, śwince i różyczce w 10 roku życia. Dzieci w 14. roku życia zaszczepiono szczepionką przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi w 81,5%, a w 19 roku życia - szczepionką przeciw błonicy i tężcowi w 80,6%. Dzieci, u których nie wykonano szczepień obowiązkowych, to dzieci z przeciwwskazaniami zdrowotnymi lub dzieci, które wraz z rodzicami wyemigrowały z kraju.

Wpływ na malejącą wyszczepialność w ostatnich latach mają rodzice odmawiający obowiązku szczepień ochronnych u swoich dzieci, a także okres pandemii koronawirusa SARS CoV-2.

Oprócz obowiązkowych szczepień, poza programem szczepień ochronnych zaszczepiono 96 osób szczepionką przeciw *Streptococcus pneumoniae*, w tym 87 osób powyżej 30 lat. W ramach szczepień zalecanych zaszczepiono 35 dzieci - szczepionką przeciwko ospie wietrznej, 82 osób przeciwko kleszczowemu zapaleniu mózgu, 350 dzieci przeciwko rotawirusom oraz 2189 osoby przeciwko grypie.

Niepokój budzą nasilające się ruchy antyszczepionkowe. W związku z powyższym, konieczne jest zintensyfikowanie działań polegających na promowaniu szczepień ochronnych oraz podkreślanie ich roli w zapobieganiu chorobom i ratowaniu życia ludzkiego. Pracownicy PSSE przeprowadzają rozmowy z rodzicami uchylającymi się od szczepienia swych dzieci informując o zagrożeniach wynikających z takiego postępowania oraz o możliwości wykonania szczepień ochronnych

W 2020 roku otrzymano zgłoszenia 34 rodziców , w tym 24 dzieci w sprawie uchylania się od obowiązku wykonania szczepień ochronnych. Informowano także rodziców o stronie internetowej uruchomionej przez NIZP-PZH, na której można uzyskać rzetelne informacje na temat szczepień ochronnych W przypadku uporczywego uchylania się od obowiązku szczepień, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wystawia tytuł wykonawczy, jeśli to nie skutkuje, kieruje wniosek o nałożenie grzywny w celu przymuszenia do wykonania szczepień ochronnych (w 2020r. nie wystawiano wniosków).

Do akcji propagującej szczepienia ochronne powinny włączyć się również organizacje pozarządowe, samorząd terytorialny oraz podmioty lecznicze. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Tomaszowie Mazowieckim od lat bierze udział w organizowanym, co roku, Europejskim Tygodniu Szczepień oraz w projekcie „Zaszczep w sobie chęć szczepienia” poprzez organizowanie w swojej siedzibie punktu informacyjnego, w którym pracownicy Sekcji Nadzoru Epidemiologii udzielają informacji na temat szczepień obowiązkowych i zalecanych. Ponadto pracownicy tutejszej Stacji organizują wystawki, uczestniczą w audycjach radiowych oraz zachęcają do szczepień na łamach lokalnej prasy. Na stronie internetowej PSSE w Tomaszowie Mazowieckim można również uzyskać informacje na temat szczepień ochronnych.

II. W zakresie Higieny Komunalnej

1. Wprowadzenie

W 2020 r., na terenie powiatu tomaszowskiego, nadzorem sanitarnym objęto ogółem w mieście i na wsiach 499 obiekty, w tym 425 obiekty użyteczności publicznej (pozostałe obiekty to urządzenia do zaopatrzenia w wodę oraz podmioty wykonujące działalność leczniczą). Przeprowadzono **368** kontroli.

2. Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej

Liczbę obiektów nadzorowanych w latach 2015 - 2020 i odsetek obiektów ze złym stanem sanitarnym przedstawia Tabela 1. Liczbę i wysokość nałożonych mandatów w latach 2015 - 2020 przedstawia Tabela 2.

Tabela 1. Zły stan sanitarny w nadzorowanych obiektach (w %) w latach 2015-2019

Lata	Liczba obiektów	Zły stan sanitarny (%)
2015	454	0,4
2016	473	0,4
2017	476	0,6
2018	490	0,2
2019	494	0,4
2020	499	0,0

Tabela 2. Ilość i kwota nałożonych mandatów za zły stan sanitarny w latach 2015-2020

Lata	Ilość mandatów	Kwota (zł)
2015	2	200
2016	2	300
2017	3	300
2018	1	200
2019	2	400
2020	0	0

Na koniec 2020 r. wykazano 2 obiekty użyteczności publicznej, **złe** pod względem **technicznym**.

Jest to :

- Kino „Włóknierz” w Tomaszowie Maz. ul. Mościckiego 6 (decyzja wydana w 2019 r. na doprowadzenie do dobrego stanu sanitarno-technicznego sali kinowej, wyposażenie sali kinowej w instalację wentylacyjną, doprowadzenie do odpowiedniego stanu sanitarno - technicznego foteli, termin wykonania 30.04.2020 r., decyzja zmieniająca z terminem wykonania 31.08.2021 r.),
- Dzielnicowy Ośrodek Kultury ul. Gminna 37/39 w Tomaszowie Maz. (decyzja z dnia 10.07.2017 r. dot. doprowadzenia do odpowiedniego stanu sanitarno - technicznego ściany sali widowiskowej, zaplecza sali widowiskowej, pracowni edukacyjnej, pracowni ceramiki, pomieszczenia przy wyjściu od strony parkingu oraz administracji, podłogi sali widowiskowej, pracowni ceramiki, studia i administracji, wyposażenia w instalację wentylacyjną pracownię edukacyjną, pracownię ceramiki, pokój instruktorski i studio, termin wykonania 31.12.2018 r., decyzja przedłużająca z dnia 27.12.2018 r. termin wykonania 31.12.2019 r. kolejna decyzja przedłużająca z terminem wykonania 20.12.2022 r.)

3. Nadzorowane obiekty użyteczności publicznej

- zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu i odnowy biologicznej,
- hotele, domy wycieczkowe oraz inne obiekty świadczące usługi hotelarskie,
- ustępy publiczne,
- domy pomocy społecznej,
- dom dziennego pobytu,
- dom seniora
- noclegownia,
- obiekty komunikacji publicznej (dworzec autobusowy, dworzec PKP, stacje kolejowe, środki transportu publicznego, samochody do przewozu chorych oraz do przewozu zwłok i szczątków ludzkich, samochody do przewozu bielizny),
- tereny rekreacyjne,
- inne obiekty użyteczności publicznej tj. apteki, cmentarze, domy przedpogrzebowe, przechowalnie zwłok, kluby sportowe, kina, ośrodki kultury, pralnie, targowiska, stacje paliw.

4. Stan sanitarny basenów i miejsca zwyczajowo wykorzystywanego do kąpielii

W 2020 r., na terenie powiatu tomaszowskiego, czynne były 2 baseny całoroczne, tj. w Spale w Ośrodku Przygotowań Olimpijskich oraz przy Szkole Podstawowej nr 10 w Tomaszowie Maz. ul. Ostrowskiego 14 (basen sportowy). Pływalnia przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym ul. Wiejska 29/31 w Tomaszowie Maz. od 10.03.2020 r. była zamknięta w związku z obostrzeniami sanitarnymi. Zgodnie z § 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach zarządzający pływalnią wykonywał badania jakości wody basenowej, zgodnie z ustalonym harmonogramem oraz przekazywał je do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tomaszowie Mazowieckim.

W 2020 r., na terenie powiatu tomaszowskiego brak było miejsca wykorzystywanego do kąpielii.

5. Jakość wody do spożycia na terenie powiatu tomaszowskiego

Powiatowa Stacja Sanitarno- Epidemiologiczna w Tomaszowie Maz. nadzoruje 40 wodociągów : 9 o produkcji poniżej 100 m³/dobę, 25 produkujących wodę w zakresie od 101 do 1000 m³/dobę, 1 wodociąg o produkcji od 1001 do 10 000 m³/dobę oraz 5 wodociągów zaopatrujące w wodę inne podmioty.

W powiecie tomaszowskim, woda wykorzystywana do zbiorowego zaopatrzenia ludności, pochodzi z ujęć podziemnych (35 wodociągów), z ujęcia powierzchniowego, z którego zaopatrywany jest wodociąg sieciowy w Tomaszowie Maz. oraz z wody mieszanej (głębiny i powierzchniowej) w miejscowości Rokiciny Kolonia.

W 2020 r., Powiatowa Stacja Sanitarno Epidemiologiczna w Tomaszowie Maz., skontrolowała wszystkie, będące pod nadzorem, 40 wodociągi sieciowe, w tym 8 w mieście i 32 na wsi. Na koniec roku sprawozdawczego woda w 39 wodociągach na terenie miasta i powiatu, spełniała wymagania sanitarne zawarte w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2017 r. poz. 2294). W trakcie 2020 r. do wodociągu sieciowego w Grotowicach z uwagi na zanieczyszczenie mikrobiologiczne została wydana decyzja na doprowadzenie składu wody do obowiązujących wymagań sanitarnych. Na koniec 2020 r. woda nie spełniała wymagań. Wydane zostało upomnienie.

Ilość decyzji wydanych w ostatnich latach na poprawę jakości wody w wodociągach sieciowych, na terenie powiatu tomaszowskiego, przedstawia Tabela 3.

Tabela 3. Ilość decyzji wydanych na poprawę jakości wody do spożycia w latach 2015-2020

Lata	Ilość wodociągów sieciowych ogółem	Ilość decyzji
2015	42	2
2016	41	0
2017	41	0
2018	39	2
2019	38	3 (1 przedłużająca)
2020	40	4

W 2020 r. wydano 4 decyzje na poprawę składu jakości wody. W wodociągu sieciowym Borki w Swolszewicach Małych gm. Tomaszów stwierdzono podwyższoną ogólną liczbę mikroorganizmów w 22°C. Wydano decyzję o warunkowej przydatności wody do spożycia po uprzednim przegotowaniu. Woda została doprowadzona do obowiązujących wymagań sanitarnych. Również w wodociągu sieciowym w Grotowicach stwierdzono zanieczyszczenie mikrobiologiczne (bakterie grupy coli, ponadnormatywna liczba mikroorganizmów w 22°C po 72 h). Decyzja na doprowadzenie składu wody do wymagań zgodnych z rozp. Min. Zdrowia z dnia 7.12.2017 r. nie została wykonana mimo upływu terminu. Zostało wydane upomnienie. Na terenie Tomaszowa Maz., przy ul. Chemików, czynna jest 1 studnia publiczna (awaryjna), w dobrym stanie sanitarnym i technicznym, z dobrą oceną sanitarną wody.

6. Podsumowanie

W trakcie 2020 roku z uwagi na sytuację epidemiologiczną czasowo zostały zawieszane planowane urzędowe kontrole w ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego. W związku z wystąpieniem epidemii prowadzone były kontrole dotyczące przestrzegania określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w obiektach zlokalizowanych na terenie powiatu tomaszowskiego.

W ciągu okresu sprawozdawczego 2020 r. wydano ogółem 34 decyzje merytoryczne. (Tabela 4)

Tabela 4 Ilość wydanych decyzji merytorycznych w latach 2015 - 2019

Lata	Ilość decyzji
2015	146*
2016	123*
2017	57*
2018	69*
2019	58*
2020	34

*Z ogólnej liczby 34 decyzji, 2 decyzje dotyczyły poprawy stanu technicznego obiektów 26 decyzji dotyczyło pozwoleń na ekshumację, 4 (3 przedłużające) decyzje na doprowadzenie jakości wody do spożycia przez ludzi do odpowiedniego stanu sanitarnego, 2 decyzje dotyczyły zatwierdzenia systemu jakości badań w laboratorium.

W 2020 r. nadzorowano studnię publiczną w Tomaszowie Maz., ul. Chemików (awaryjna), w dobrym stanie sanitarno - technicznym i dobrą oceną sanitarną wody.

Pracownicy Sekcji Higieny Komunalnej przeprowadzili również kontrole nieplanowane, które wynikały z interwencji mieszkańców naszego powiatu. Dotyczyły one między innymi:

- nielegalnego składowania odpadów na działce (pole uprawne) w gm. Będków obejmujących między innymi opakowania po artykułach spożywczych, nawozach. Urząd Gminy podjął stosowne działania, teren został uporządkowany.
- powtarzające się sygnały zanieczyszczenia przez gołębie terenu targowiska, osiedli mieszkaniowych (balkony). Pracownicy higieny komunalnej w takich przypadkach zobowiązywali osoby odpowiedzialne za utrzymanie czystości i porządku do doprowadzenia tych miejsc do właściwego stanu sanitarnego oraz pouczali o złych nawykach dokarmiania gołębi przez człowieka (ptaki tracą wtedy swoje instynktowne zachowania)
- nielegalne składowanie eternitu na terenie składowiska po Zakładach Włókien Sztucznych „Chemitex Wistom” w Tomaszowie Maz. przy ul. Piskowej. Po przeprowadzonej kontroli z przedstawicielami Urzędu Miasta, PPIS w Tomaszowie Maz. wystosował pismo do Prezydenta Miasta Tomaszowa Maz. o podjęcie działań w celu usunięcia zalegających odpadów. Odpady zostały usunięte w wyznaczonym terminie.

- uciążliwości zapachowych na klatkach schodowych w blokach mieszkalnych w Tomaszowie Maz., których przyczyną było nagromadzenie przez lokatorów w mieszkaniach dużej ilości odpadów, a także w 1 przypadku zalegające na balkonie resztki zepsutych owoców i warzyw. Wspólna kontrola z przedstawicielem Spółdzielni Mieszkaniowej potwierdziła zły stan sanitarny w mieszkaniu lokatorki. obowiązano właścicielkę mieszkania do usunięcia zalegających odpadów i doprowadzenie mieszkania do właściwego stanu sanitarnego. Zalecenia zostały wykonane.
- uciążliwości spowodowanych gromadzeniem odpadów przez lokatora na posesji przy ul. Warszawskiej w Tomaszowie Maz. Wspólna kontrola z pracownikiem TTBS w Tomaszowie Maz. potwierdziła zasadność interwencji. Polecono uprzątnięcie terenu podwórka. Zalecenie zostało wykonane.
- interwencje dot. nieprzestrzegania zasad reżimu sanitarnego COVID - 19 w zakładzie pracy w Tomaszowie Maz., podczas uprawiania zajęć sportowych, w środку komunikacji, obowiązku dezynfekowania przez Spółdzielnię Mieszkaniową w blokach powierzchni wspólnie użytkowanych przez lokatorów. Pracownicy tut. Stacji w każdym przypadku interwencji przeprowadzali czynności wyjaśniające. Nie zostały potwierdzone przypadki naruszenia wymagań w okresie obowiązywania obostrzeń sanitarnych.
- interwencje dot. zanieczyszczania ściekami korytarza oraz piwnic w bloku ul. Jerozolimska w Tomaszowie Maz. W czasie kontroli ustalono przyczynę i zobowiązano administratora bloku do doprowadzenia piwnic do właściwego stanu sanitarnego. Zakład Gospodarki Wodno-Kanalizacyjnej w Tomaszowie Maz. usunął przyczynę zalewania ściekami.
- kontrola posesji przy ul. Lewej z uwagi na zły stan sanitarny stanowiący zagrożenie dla okolicznych mieszkańców przez zalegające różnego rodzaju odpady w tym materiały rozbiórkowe, komunalne i budowlane. Wystosowano pismo do Prezydenta Miasta Tomaszowa Mazowieckiego o ustalenie właścicieli posesji i wyegzekwowanie doprowadzenia jej do właściwego stanu sanitarnego. Po kontroli przeprowadzonej przez pracowników Urzędu Miasta wyznaczony został termin usunięcia odpadów. Obowiązek został wykonany.

III. W zakresie Higieny Pracy

1. Wprowadzenie

W 2020 roku pion higieny pracy obejmował nadzorem bieżącym, na terenie powiatu tomaszowskiego, **312** zakładów pracy zatrudniających 10208 osób. Wydano 19 decyzji w sprawie chorób zawodowych, w tym: 10 decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej (2 decyzje nie zostały uprawomocnione w roku sprawozdawczym), 4 decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej i 5 decyzji umarzających postępowanie administracyjne.

Nie było wydawanych decyzji z zakresu nadzoru sanitarnego.

W kontrolowanych zakładach pracy nie stwierdzono nieprawidłowości.

Mandatów karnych nie nakładano.

Pracownik pionu higieny pracy przeprowadził **41** kontroli, w **41** zakładach zatrudniających łącznie **1655** pracowników. Kontrole dotyczyły bezpieczeństwa i higieny pracy, w szczególności dotyczące pomieszczeń pracy, procesów pracy, pomieszczeń i urządzeń higieniczno sanitarnych, badań i pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy, nadzoru nad substancjami chemicznymi, rakotwórczymi, biologicznymi jak również przeprowadzone były kontrole w zakładach w związku z trwającą pandemią Covid-19. Podczas tych kontroli przekazywano informację na temat przestrzegania podstawowych zasad higieny związanych z myciem dezynfekcją rąk, dezynfekcją zakładu i stanowisk pracy, wietrzeniem pomieszczeń, sprawdzania prawidłowego funkcjonowania wentylacji w zakładach, stosowania maseczek oraz informowania pracowników o zachowaniu bezpiecznej odległości w trakcie przerw przeznaczonych na spożywanie posiłków, podczas przebywania w szatniach jak również podczas wchodzenia i wychodzenia z pracy. Wysyłano do zakładów pracy drogą elektroniczną pisma dotyczące zagrożeń w sprawie rozprzestrzeniania się pandemii Covid-19 wraz z wytycznymi GIS.

W 2020 roku nadzorem objęto 13 % zewidencjonowanych podmiotów.

2. Zagrożenia w środowisku pracy

W 2020 r. szczególny nacisk położono na nadzór nad:

- Prowadzeniem kontroli warunków pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników narażonych na substancje rakotwórcze zawarte w środowisku pracy,

- Prowadzeniem kontroli dotyczących sprawdzania przestrzegania zasad higieny związanych z trwającą pandemią Covid-19,
- Wysyłaniem do zakładów pracy drogą elektroniczną pism dotyczących zagrożeń w sprawie rozprzestrzeniania się pandemii Covid-19 wraz z wytycznymi GIS.

3. Nadzór nad środkami zastępczymi.

W 2020 roku do Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Tomaszowie Mazowieckim, nie wpływały informacje o nowych obiektach zajmujących się wprowadzaniem do obrotu środków zastępczych.

Nie podejmowano działań kontrolnych wspólnie z Komendą Policji w Tomaszowie Mazowieckim.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Maz. zgodnie z art. 30 a ustawy z dnia 29 lipca 2005r. ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (t. j. Dz. U. 2020r. poz. 2050), dot. zgłaszania występowania zatruć lub zgonów po spożyciu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, współpracuje z Tomaszowskim Centrum Zdrowia w Tomaszowie Mazowieckim oraz współpracuje z organami ścigania w zakresie zaistniałych przypadków zatruć u ludzi spowodowanych użyciem wprowadzanych do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych.

W ramach realizacji przeciwdziałania używania środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych w kontrolowanych zakładach pracy zostawiano ulotki tematyczne oraz plakaty.

4. Choroby zawodowe

W 2020 r. wpłynęło 18 zgłoszeń podejrzenia chorób zawodowych. Wydano 19 decyzji, w tym 10 decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej, 4 decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej i 5 decyzji umarzających postępowanie administracyjne. Wydano 1 postanowienie dotyczące uzupełnienia decyzji.

W porównaniu do roku 2019, liczba stwierdzonych chorób zawodowych wzrosła.

W 2020 r. stwierdzono następujące choroby zawodowe:

1. pylica płuc krzemowa – 2 decyzje,

2. przewlekła choroba obwodowego układu nerwowego wywołana sposobem wykonywania pracy: zespół cieśni w obrębie nadgarstka – 6 decyzji (w tym 2 decyzje nieuprawomocnione w roku 2020),
3. astma oskrzelowa - 1 decyzja,
4. przewlekła choroba narządu głosu spowodowana nadmiernym wysiłkiem głosowym trwającym co najmniej 15 lat: niedowład mięśni wewnętrznych krtani z wrzecionowatą niedomykalnością głośni i trwałą dysfonią – 1 decyzja.

5. Podsumowanie

1. Wydano 10 decyzji o stwierdzeniu chorób zawodowych
2. W związku z przejęciem nadzoru sanitarnego nad Tomaszowskim Centrum Zdrowia Sp. z o. o. w Tomaszowie Mazowieckim zgodnie z ustawowymi kompetencjami, liczba osób pracujących w warunkach niezgodnych z ogólnymi wymaganiami bezpieczeństwa i higieny pracy uległa zwiększeniu.

IV. Higiena Dzieci i Młodzieży

1. Wprowadzenie

Zadania Inspekcji Sanitarnej w ochronie zdrowia dzieci i młodzieży realizowane są poprzez sprawowanie nadzoru nad higieną procesów nauczania i wychowania oraz warunkami higieniczno – sanitarnymi pomieszczeń i wymagań w stosunku do sprzętu używanego w placówkach nauczania i wychowania, a także sprawowanie nadzoru nad higieną wypoczynku i rekreacji.

W 2020 roku przeprowadzono łącznie 35 kontroli – 17 kontroli w placówkach nauczania i wychowania oraz 18 kontroli w placówkach wypoczynku dzieci i młodzieży.

2. Żłobki

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim obejmuje nadzorem sanitarnym łącznie 7 placówek opieki nad dziećmi do lat 3 (żłobki).

W 2020 roku na terenie miasta Tomaszowa Mazowieckiego został utworzony nowy niepubliczny żłobek. Żłobek powstał w istniejącym budynku, który został zaadoptowany na potrzeby placówki opieki nad dziećmi do lat 3. W powyższym żłobku znajdują się dwie sale dla dzieci. Przy salach są łazienki z pełnym węzłem sanitarnym. W żłobku znajdują się jeszcze: pomieszczenie szatni, socjalne, kuchnia, zmywalnia. Wyposażenie w żłobku jest w 100 % certyfikowane.

Z 7 placówek opieki nad dziećmi do lat 3, działających na terenie powiatu tomaszowskiego 6 placówek jest niepublicznych. Wszystkie placówki są wpisane w rejestr żłobków prowadzony przez Prezydenta Miasta i/lub Wójta Gminy.

Żłobki znajdujące się na terenie powiatu tomaszowskiego funkcjonują w budynkach murowanych, skanalizowanych, podłączonych do sieci wodociągowej miejskiej lub gminnej.

3. Przedszkola

Na terenie powiatu tomaszowskiego funkcjonuje samodzielnie 21 przedszkoli oraz 17 przedszkoli, które wchodzi w skład zespołu szkół.

W 2020 roku w mieście Tomaszowie Mazowieckim powstało 1 niepubliczne przedszkole o nazwie „Zielony Gaj”. Przedszkole powstało w istniejącym budynku, który został zaadoptowany na potrzeby przedszkola. Powyższe przedszkole przeznaczone jest na 2 oddziały. W przedszkolu znajduje się szatnia, pomieszczenia socjalne oraz pomieszczenie przeznaczone do rozdzielania posiłków. W przedszkolu prowadzone jest żywienie w formie cateringu.

W 2020 roku przeprowadzono 6 kontroli sanitarnych w tego typu placówkach. W kontrolowanych przedszkolach nie stwierdzono nieprawidłowości.

4. Szkoły

W powiecie tomaszowskim funkcjonuje samodzielnie 20 szkół podstawowych, 5 LO, 1 Branżowa Szkoła I Stopnia oraz 22 zespoły szkół, w skład których wchodzi: przedszkola, szkoły podstawowe, licea, technika, branżowe szkoły, szkoła specjalna, szkoła policealna bursa i internat.

Placówki funkcjonują w budynkach murowanych, skanalizowanych podłączonych do wodociągu miejskiego lub gminnego. Żadna ze szkół nie posiada ustępów zewnętrznych.

W kontrolowanych placówkach nie stwierdzono nieprawidłowości sanitarno – higienicznych.

W minionym roku oddano do użytkowania 1 nowy budynek przedszkola, który przeznaczony jest dla 200 dzieci. Istniejące przedszkole, funkcjonujące w Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Lubochni od września 2020 r. funkcjonuje w nowym budynku.

5. Placówki wypoczynku zimowego i letniego

W roku 2020 na terenie powiatu tomaszowskiego skontrolowano w sumie 17 turnusów wypoczynku zimowego i letniego.

Podobnie jak w minionych latach wypoczynek dla dzieci i młodzieży został zorganizowany w miejscu zamieszkania oraz w formie wyjazdowej. Organizatorami wypoczynku w miejscu zamieszkania są głównie szkoły funkcjonujące na terenie miasta Tomaszowa Mazowieckiego. Organizatorami wypoczynku w formie wyjazdowej są przedsiębiorcy, kluby sportowe, stowarzyszenia, fundacje. Wypoczynek wyjazdowy organizowany jest głównie w obiektach hotelarskich w Spale.

W trakcie trwania wypoczynku letniego do Powiatowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej w Tomaszowie Mazowieckim wpłynęła 1 skarga dotycząca nieprzestrzegania norm odległościowych i sanitarnych przez uczestników wypoczynku. W wyniku kontroli stwierdzono, że skarga była nie zasadna.

6. Podsumowanie i wnioski

Praca Inspekcji Sanitarnej w 2020 roku skupiona była głównie na walce z epidemią wirusa Sars – CoV -2. Ponadto zmiana trybu nauczania ze stacjonarnej na zdalną spowodowała brak możliwości realizacji planu przedsięwzięć w danym roku.

V. Bezpieczeństwo Żywności, Żywienia i Produktów Kosmetycznych

1. Wprowadzenie

W roku **2020** pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie powiatu Tomaszów Maz. znajdowało się **1226** zakładów wpisanych do rejestru prowadzonego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tomaszów Maz. Skontrolowano w roku sprawozdawczym **361**, zatwierdzono **77**, przeprowadzono ogółem **609** kontroli sanitarnych, w tym **165** kontroli interwencyjnych. Na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego oceniono **214** zakładów, wszystkie oceniono jako zgodne z wymaganiami.

Ogółem wydano **34** decyzje administracyjne, w tym **13** decyzji dotyczących poprawy stanu sanitarno-technicznego obiektów, w tym **2** decyzje unieruchomienia. Nałożono **35** mandatów

karnych na sumę **8250 zł.**, skierowano **1** wniosek do PWIS o nałożenie kary pieniężnej, nie kierowano zawiadomień do prokuratury oraz wniosków do Sądu Grodzkiego. Pobrano do badań **161** próbek, w tym **2** zdyskwalifikowano z uwagi na nieprawidłowe oznakowanie.

2. Jakość zdrowotna środków spożywczych

W roku **2020r.** przeprowadzono badania laboratoryjne krajowych środków spożywczych produkowanych w nadzorowanych przez tutejszą Stację zakładach oraz znajdujących się w obiektach obrotu zlokalizowanych na terenie powiatu tomaszowskiego. Badania prowadzono biorąc pod uwagę parametry mikrobiologiczne, zgodne z wytycznymi GIS oraz fizykochemiczne, w tym pestycydy, obecność metali szkodliwych dla zdrowia, substancje dodatkowe, takie jak barwniki, substancje słodzące, konserwanty; wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, prowadzono też badania w kierunku obecności organizmów genetycznie modyfikowanych, zawartości 3-MCPD, mikotoksyn, i wielu innych.

Ilość pobranych próbek do badań przedstawia się następująco:

w obiektach zlokalizowanych na terenie powiatu:

- ogółem zbadano **123** próbki krajowe, z czego zdyskwalifikowano **1** próbkę, tj. **0,8%** (w roku 2019 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł **1,6%**);
- pod względem parametrów mikrobiologicznych zbadano **75** próbek, które nie były kwestionowane (w 2019r. zakwestionowano 2,5% próbek),
- pod względem parametrów chemicznych zbadano **48** próbek, które nie były kwestionowane (w 2019r. nie kwestionowano próbek),
- pod względem znakowania oceniono **1** próbkę (wybrane parametry w suplementach diety i środkach specjalnego przeznaczenia żywieniowego - znakowanie), której nie zakwestionowano.

Oceniono **71** próbek środków spożywczych krajowych pod względem znakowania, z czego zdyskwalifikowano **1** próbkę, tj. **1,4%** (w 2019r. nie kwestionowano próbek).

W **2020r.** zbadano ogółem **34** próbki środków spożywczych z importu, których nie kwestionowano (w roku 2019 nie kwestionowano ocenianych próbek):

- pod względem parametrów mikrobiologicznych zbadano 15 próbek, których nie zakwestionowano,
- pod względem parametrów chemicznych zbadano 17, których nie zakwestionowano,

- pod względem znakowania oceniono **2** próbki (wybrane parametry w suplementach diety i środkach specjalnego przeznaczenia żywieniowego - znakowanie), której nie zakwestionowano.

Oceniono **21** próbek środków spożywczych importowanych pod względem znakowania. Próbek nie kwestionowano (w 2019r. próbek również nie kwestionowano).

W **2020** roku przebadano laboratoryjnie **1** próbkę materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, pobraną z obiektu obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. Przebadana próbka była krajowa i nie była zakwestionowana.

W roku sprawozdawczym zbadano ogółem **3** próbki kosmetyków, w tym:

- **1** krajowa,
- **2** z UE,

Próbki pod względem przebadanych parametrów są produktami bezpiecznymi dla zdrowia.

Zakwestionowano oznakowanie 1 produktu kosmetycznego: pasty do zębów BLANX White Shock z uwagi na opis na załączonej do opakowania ulotce.

3. Ocena sposobu żywienia

W **2020r.** dokonano oceny sposobu żywienia na podstawie jadłospisów dekadowych w **11** zamkniętych zakładach żywienia zbiorowego. **6** jadłospisów oceniono jako prawidłowe, natomiast **5** oceniono jako nieprawidłowe.

W jadłospisach wyszczególniane były wszystkie składniki występujące w każdej potrawie, łącznie z produktami alergennymi.

Nieprawidłowości w placówkach oświatowych nie dotyczyły stosowania środków spożywczych nieodpowiadających wymaganiom określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 52 c ust. 6 pkt 2 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. 2018r., poz. 1541 z późniejszymi zmianami), natomiast uznano je jako nieprawidłowe ze względu na brak pełnowartościowego białka zwierzęcego, braki dodatku warzyw lub owoców oraz brak w codziennym żywieniu dwóch porcji mleka lub produktów mlecznych oraz mało urozmaicony jadłospis.

4. Terminowość realizacji zaplanowanych zadań

Zgodnie z harmonogramem w **2020r.** zaplanowano przeprowadzenie **562** kontroli w zakładach nadzorowanych przez pracowników Sekcji NBŻŻiPK z których przeprowadzono **208** kontroli. W **2020r.** wykonano **poza planem 401 kontroli.**

Nieterminowość kontroli oraz brak ich przeprowadzenia we wszystkich wyznaczonych obiektach spowodowane było przez wprowadzony w Polsce stan epidemii w związku z zakażeniami SARS-CoV-2. W związku z powyższym nadzór nad bezpieczeństwem żywności oraz zakładami produkcji i obrotu żywnością oraz zakładami żywienia zbiorowego w powiecie tomaszowskim został ograniczony do działań niezbędnych w tym zakresie, natomiast pracownicy sekcji stanowią personel współdziałający z sekcją epidemiologii.

W ramach kontroli granicznej jakości zdrowotnej środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością w **2020** roku dokonano oceny **2173** partii żywności podczas **636** kontroli dokumentacji.

5. Dodatkowe zadania

Zadania wykonywane w ramach kontroli przeprowadzonych zgodnie z harmonogramem poza sprawdzeniem stanu sanitarno-technicznego zakładów, obejmują również: nadzór nad przestrzeganiem warunków określonych w rozporządzeniach 1829/2003 i 1830/2003 dotyczących żywności genetycznie zmodyfikowanej, z uwzględnieniem prawidłowego znakowania środków spożywczych, kontrolę prawidłowości stosowania substancji dodatkowych, kontrolę prawidłowości znakowania środków spożywczych, nadzór nad przestrzeganiem przepisów rozporządzenia 1924/2006 w sprawie oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych dotyczących żywności, nadzór nad prawidłowością postępowania z odpadami kuchennymi i cateringowymi, nadzór nad jakością środków spożywczych pochodzenia zwierzęcego (w tym również prawidłowością dokumentacji wymaganej przepisami weterynaryjnymi), nadzór nad stosowaniem wyrobów do kontaktu z żywnością.

W roku sprawozdawczym **2020** otrzymano:

60 powiadomień w ramach systemu **RASFF**, w tym **30** powiadomień alarmowych, **27** powiadomień informacyjnych, **3** powiadomienia o niezgodności typu AA. Przesłane powiadomienia o niezgodności typu AA dotyczyły:

- licznych skarg dot. produktu pn. Dipper XL Tongue Painter Raspberry, marki Vidal, pochodzącego z Hiszpanii z uwagi na występowanie niepożądanych objawów po spożyciu:

biegunki, bólu brzucha, wysypki, bólu głowy - powiadomienie o niezgodności nr AA20.2207 (iRASFF 430652) przekazane przez punkt kontaktowy RASFF/AAC Finlandii;

- niedozwolonych oświadczeń zdrowotnych w reklamie suplementu diety pn. Detonic - powiadomienie o niezgodności AA20.2575, IRASFF 432855;
- wysokiej zawartości witaminy B6 w suplemencie diety dla mężczyzn pn. „Alpha Multiwitamina dla mężczyzn” pochodzącym z Wielkiej Brytanii - powiadomienie o niezgodności AA20.2881 (iRASFF 435301) wysłane z Niemiec.

W roku 2020 PSSE w Tomaszowie Maz. nie zgłosiła powiadomień do systemu RASFF.

W związku z otrzymanymi powiadomieniami i informacjami przeprowadzono **150** kontroli w obiektach żywieniowo-żywnościowych oraz w uzasadnionych przypadkach kontrole stron internetowych. W przypadku stwierdzenia obecności produktu o niewłaściwej jakości zdrowotnej wycofywano zakwestionowane partie środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, monitorowano dokonywanie ewentualnych zwrotów do magazynów oraz dalsze działania dotyczące sposobu ich wycofania z obrotu i utylizacji.

W roku **2020** w ramach systemu **RAPEX** otrzymano **2** powiadomienia dotyczące produktów kosmetycznych. W związku z powyższym przeprowadzono **4** kontrole oraz kontrole stron internetowych przedsiębiorców z terenu powiatu tomaszowskiego, sprawdzano aukcje olx i allegro; nie stwierdzono obecności ww. produktów w obrocie.

Działania Sekcji NBŻŻiPK zdominował w 2020r. wprowadzony w Polsce stan epidemii w związku z zakażeniami SARS-CoV-2. Pracownicy uczestniczyli w opracowywaniu i opracowywali decyzje administracyjne w sprawach poddania się izolacji, poddania się obowiązkowej kwarantannie, wygaśnięcia decyzji w sprawie orzeczenia obowiązkowej kwarantanny; prowadzono rejestry decyzji i gromadzono akta. W okresach zwiększonej ilości zachorowań na terenie powiatu tomaszowskiego prowadzono wywiady z osobami, które podlegały obowiązkowi kwarantanny oraz z osobami, które uzyskały pozytywne wyniki badań, ustalając niezbędne dane; prowadzono prace w związku z wpisywaniem danych do systemu EWP. Przeprowadzano kontrole w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii – wyłącznie w tym zakresie przeprowadzono **163** kontrole dokumentując ich odbycie zapisami na drukach adnotacji. Ponadto przy każdej kontroli, bez względu na powód jej przeprowadzenia, sprawdzano przestrzeganie ww. ograniczeń, nakazów i zakazów.

Działania sekcji z konieczności ograniczono, w najtrudniejszych okresach posługując się środkami komunikacji na odległość:

- Odbiory – dokonano odbioru małej gastronomii oraz środków transportu bazując na przekazanych drogą telefoniczną danych oraz przesłanych do PSSE dokumentach i zdjęciach. Zdjęcie obejmowały całość zakładu lub część ładunkową pojazdu, z widocznymi tablicami rejestracyjnymi, ich wnętrzem obejmującym podłogę, sufit, ściany, zainstalowanymi agregatami chłodniczymi; na zdjęciach wskazywano również miejsce zainstalowania czujników temperatury w przypadku chłodni.
- Kontrole związane z RASFF – dokonywano ustaleń drogą telefoniczną, informując o zakwestionowanych partiach produktów, uzyskując dane o ich dostępności lub ich braku w ofercie sprzedaży. W przypadku kontroli, która powinna zostać przeprowadzona w szkole oraz przedszkolach należących do tego samego Zespołu Szkolno-Przedszkolnego dokonano również ustaleń drogą telefoniczną z pracownikami obecnymi w tych placówkach - zamkniętych, nieczynnych.
- Interwencje – w przypadku otrzymania informacji o braku środków dezynfekcyjnych lub rękawiczek jednorazowego użytku, zbyt dużej frekwencji w sklepach – drogą telefoniczną ustalano faktyczne według właścicieli dane, przekazywano informacje i zalecenia w powyższych sprawach; w przypadkach niereformalnych dokonywano skutecznych kontroli (kontrole te zostały przeprowadzone przed terminem wprowadzenia obowiązkowych zabezpieczeń).
- Kontrola graniczna – eksport na Ukrainę – przeprowadzano kontrole przedstawionej dokumentacji przedstawianej drogą elektroniczną.

Poza „Planem działania” skontrolowano ogółem **8** gospodarstw rolnych, w tym **6** gospodarstw prowadzących produkcję owoców miękkich. Nie pobierano próbek owoców ani warzyw do badania laboratoryjnego, nie nakładano mandatów karnych, nie wydawano decyzji administracyjnych.

Podczas **8** kontroli przeprowadzanych w gospodarstwach rolnych sprawdzane były zasady higieny produkcji żywności oraz przekazywane informacje dotyczące prowadzenia dobrej praktyki, w tym obowiązku identyfikowalności środków spożywczych. Podczas przeprowadzanych kontroli informowano również o wytycznych Komisji Europejskiej z 2017 r. dotyczących ograniczania ryzyka mikrobiologicznego w odniesieniu do świeżych warzyw i owoców na etapie produkcji podstawowej poprzez przestrzeganie zasad higieny z którymi

można się zapoznać korzystając z linków znajdujących się na stronie internetowej PSSE w Tomaszowie Maz.

W **2020r.** przeprowadzono **7** kontroli stron internetowych, zarówno ze względu na otrzymywane pisma Głównego Inspektora Sanitarnego, przekazane przez Łódzkiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w odniesieniu do przedsiębiorców z terenu powiatu tomaszowskiego, jak również kontroli prezentacji i reklamy produktów dostępnych w Internecie, dla których podmioty odpowiedzialne za umieszczone w nich treści mają siedziby poza terenem powiatu tomaszowskiego; w przypadku **3** produktów przesłano pisma do stacji nadzorujących podmioty odpowiedzialne (opis w XXI.1).

6. Współpraca z Inspekcjami

W **2020r.** współpraca z Inspekcją Weterynaryjną prowadzona była w oparciu o Porozumienie Ramowe z dnia 15.01.2008r. zawarte pomiędzy Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Tomaszowie Maz. i Powiatowym Lekarzem Weterynarii w Tomaszowie Maz. o współdziałaniu i współpracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej i organów Inspekcji Weterynaryjnej. W chwili obecnej wszystkie obiekty na targowisku znajdują się pod nadzorem inspekcji sanitarnej. W 2020r. przeprowadzano wspólnie z Inspekcją Weterynaryjną 1 kontrolę w grupie ww. obiektów. Podczas przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono obecności przetworów mięsnych i/lub mięsa o nieudokumentowanym pochodzeniu i nieoznakowanego. Kontrola była przeprowadzona w związku z ASF.

Wspólnie pod nadzorem PIS i WIS znajduje się:

- 1 firma produkująca lub przechowująca środki spożywcze,
- 6 zakładów produkujących lub przechowujących środki spożywcze, które produkują lub wprowadzają na rynek pasze lub materiały paszowe dla zwierząt.

Współpracowano z inspekcją weterynaryjną także w sprawie powiadomień w systemie RASFF oraz przekazywano wzajemnie wyniki badań laboratoryjnych zakwestionowanych próbek środków spożywczych pochodzenia zwierzęcego., m.in:

1. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Maz. przesłał pismo PPIS we Wrocławiu znak: BŻ-P-DE-080-18/20 z dnia 15.04.2020r. wraz z załącznikami, dotyczące sprawozdania z badań z dnia 14.04.2020r. próbki pn. Filet z kurczaka (świeży luz), w której wykryto *Escherichia coli* (szczyepy odporne na cefalosporyny) w 25g, którego producentem był FARMEX Sp. z o.o., Łazisko 98/100, 97-200 Tomaszów Maz. Z uwagi iż zakład produkcyjny

znajduje się pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej, PPIS w Tomaszowie Maz., przesłał ww. sprawę do załatwienia zgodnie z kompetencjami.

Współpracowano z inspekcją weterynaryjną w sprawie powiadomień w systemie RASFF:

1. W związku z przesłaną dokumentacją przez ŁPWIS w dniu 24.02.2020r. dotyczącą powiadomienia informacyjnego nr 2020.2 z dnia 19.02.2020r. przekazanego przez Głównego Lekarza Weterynarii **dot. stwierdzenia obecności *Salmonella Typhimurium* w 1 z 5 próbek skór z tusz sztych indyjskich schłodzonych, oznakowanych nr partii 12860711, terminem przydatności do spożycia 17-20.02.2020** których producentem jest Przedsiębiorstwo Produkcyjne Usługowo-Handlowe „PROSPER” Sp. z o.o., ul. Warmińska 14A, 14-105 Łukta (WNI 28153901) – Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Maz., przekazał powyższe informacje do załatwienia zgodnie z kompetencjami, gdyż na liście dystrybucji znajdowały się obiekty: ZPM "RASKO" sp. j, 97-226 Żelechlinek ul. W. Witosa 5, PPHU "KACPER" Sylwester Szewczyk, 97-226 Żelechlinek, Bukowiec 24, które znajdują się pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej w Tomaszowie Maz.
2. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Maz. przesłał powiadomienie informacyjne nr 2020.3581 zgłoszone przez punkt kontaktowy RASFF Bułgarii dot. wykrycia **obecności *Salmonella* Bargny w produkcie pn. Turkey thighs meat boneless frozen, nr partii R25283, R25208, R2532** i dacie minimalnej trwałości: 06/2021, który został wyprodukowany przez zakład Indyk Śląsk Sp. z o.o., ul. Wolności 21, 42-672 Wieszowa, WNI 24130501.

Z uwagi iż na liście dystrybucji oprócz zakładów pod nadzorem PIS, znajdował się zakład produkcyjny JARDRÓB Jarosław Bator, Wygoda 4A, 97-225 Ujazd, który znajduje się pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej, PPIS w Tomaszowie Maz., przekazał sprawę do załatwienia zgodnie z kompetencjami.

3. W związku z pismem Powiatowego Lekarza Weterynarii w Tomaszowie Maz. znak: PIWhig 1016.4631.209.2020 z dnia 02.11.2020r. w sprawie powiadomienia informacyjnego RASFF dotyczącego stwierdzenia pałeczek *Salmonella Enteritidis* w pięciu próbkach filetów z piersi kurczaka, nr partii: 040406(10), termin przydatności do spożycia: 13.10.2020r., producenta: DROSED S.A., ul. Sokołowska 154, 08-110 Siedlce – pracownicy PSSE w Tomaszowie Maz. przeprowadzili kontrolę w obiekcie:

Magazyn "Kelmes" sp.j. Elżbieta Szymańska, Andrzej Szymański 97-200 Tomaszów Maz., ul. Włókiennicza 20/22 i udzielili odpowiedzi.

- Na mocy zawartego „Porozumienia ramowego z dnia 14.07.2008r. o współpracy Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej i Państwowej Inspekcji Sanitarnej” zawartego pomiędzy GIF oraz GIS oraz „Porozumienia z dnia 10.09.2008r. o współpracy organów Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej i Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim oraz zgodnie z zapisami ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia w rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej aktualnie wpisane są **32** apteki, w tym: **1** punkt apteczny.

Nie prowadzono wspólnych kontroli z przedstawicielami Wojewódzkiego Inspektoratu Farmaceutycznego. Pobrano w aptekach 2 próbki do badań laboratoryjnych. Próbek nie kwestionowano.

W roku **2020** prowadzono:

1) **współpracę** w związku z zawartym porozumieniem pomiędzy **Głównym Inspektorem Sanitarnym, Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych** oraz **Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska** w sprawie współpracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego. W związku z realizacją „Planu działania na 2020 rok” dotyczącego produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego realizowanego w ramach porozumienia z dnia 20.01.2015 r. dotyczącego współdziałania inspekcji – PIS, PIORIN, IJHARS, IOŚ w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego” przeprowadzono wspólnie z przedstawicielami ww. inspekcji w Tomaszowie Mazowieckim **4** kontrole: **3** kontrole w obecności przedstawicieli PIORiN oraz **1** kontrolę w obecności przedstawicieli WIOŚ. Podczas kontroli pobrano **3** próbki, w tym 1 próbkę malin, 1 próbkę borówek amerykańskich oraz 1 próbkę pomidorów do badań fizykochemicznych w kierunku pozostałości pestycydów, których nie kwestionowano.

7. Współpraca z Sekcjami PSSE w Tomaszowie Maz.

W **2020 r.** sekcja higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku współpracowała z:

- nadzorem zapobiegawczym przy opiniowaniu planów zakładów żywieniowo-żywnościowych oraz odbiorze nowych obiektów,

- sekcją higieny dzieci i młodzieży w ramach prowadzenia nadzoru podczas trwania kolonii, obozów i zimowisk,
- sekcją epidemiologii wspomagając działania w związku z wystąpieniem stanu epidemii Covid 19.

8. Interwencje

W 2020 r. ogółem zarejestrowano **65** interwencji, z których **14** zostało potwierdzonych, co stanowiło **21,5%** wszystkich interwencji; **14** interwencji złożonych w związku ze stanem epidemii Covid 19 rozpatrzono telefonicznie. Przeprowadzono rozmowy telefoniczne z właścicielami zakładów, podczas których informowano ich o zgłoszonej interwencji i pouczano o konieczności usunięcia nieprawidłowości; w przypadkach niedostosowania się do przekazanych wytycznych przeprowadzono kontrole w obiektach.

Nałożono **19** mandatów karnych na sumę **4700 zł**.

Najczęściej interwencje dotyczyły następujących obiektów: sklepów, małych gastronomii, żywienia zbiorowego otwartego, piekarni. Interwencje dotyczyły między innymi:

- niewłaściwych warunków sprzedaży środków spożywczych sprzedawanych luzem,
- środków spożywczych po upływie terminów przydatności do spożycia i dat minimalnej trwałości,
- braku przestrzegania dystansu społecznego,
- nie przestrzegania noszenia maseczek zasłaniających usta i nos przez personel i kupujących,
- nieprzestrzegania limitu osób mogących jednocześnie przebywać w obiekcie,
- funkcjonowania zakładu niezgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami z uwagi na stan epidemii Covid 19,
- nieprawidłowych warunków sanitarno - technicznych oraz braku czystości w pomieszczeniach zakładów,
- niewłaściwych warunków przechowywania środków spożywczych,
- niewłaściwej jakości produktów spożywczych lub potraw.

Przeprowadzone kontrole sprawdzające wykazywały poprawę stanu sanitarnego w ww. obiektach.

9. Podsumowanie

Trudno wyciągać wiążące wnioski z działania Sekcji NBŻŻiPK w 2020 roku. Działanie to zostało zdominowane przez wprowadzony w Polsce stan epidemii w związku z zakażeniami SARS-CoV-2. W związku z powyższym nadzór nad bezpieczeństwem żywności oraz zakładami produkcji i obrotu żywnością oraz zakładami żywienia zbiorowego w powiecie tomaszowskim został ograniczony do działań niezbędnych w tym zakresie, natomiast pracownicy sekcji stanowili personel współdziałający z sekcją epidemiologii, co bezpośrednio przełożyło się na wykonywanie tych zadań niejednokrotnie w dłuższym wymiarze czasu.

W odniesieniu do znacznie zmniejszonej liczby kontroli na terenie powiatu tomaszowskiego nie stwierdzono w **2020r.** obiektów niezgodnych z wymogami.

W związku z powyższym ilość wydanych decyzji administracyjnych dotyczących poprawy stanu sanitarno-technicznego w porównaniu z 2020 rokiem uległa zmniejszeniu, podobnie jak ilość nałożonych mandatów karnych oraz ich kwota w porównaniu z rokiem poprzednim.

VI. Oświata i Promocja Zdrowia

1. Wprowadzenie

Kierunki działań oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia wynikają z założeń Narodowego Programu Zdrowia, wytycznych Światowej Organizacji Zdrowia i dostosowane są do potrzeb zdrowotnych ludności. **Główne cele to wydłużenie życia Polaków w zdrowiu, poprawa jakości życia związanej ze zdrowiem oraz ograniczanie społecznych nierówności w zdrowiu.**

Aby te cele osiągnąć, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim w 2020r. w myśl art. 6 Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej inicjował, prowadził, koordynował i nadzorował działalność Oświatowo-Zdrowotną w celu kształtowania odpowiednich postaw i zachowań zdrowotnych wśród mieszkańców powiatu tomaszowskiego. Realizując te zadania współpracował, między innymi, z urzędami, placówkami oświatowo-wychowawczymi, lokalnymi mediami (prasą, radiem, portalami informacyjnymi powiatu tomaszowskiego), zakładami opieki zdrowotnej i innymi instytucjami. Ponadto realizował zadania programowe i nieprogramowe wśród dzieci i młodzieży oraz rodziców w placówkach oświatowo-wychowawczych, wśród ogółu społeczeństwa powiatu tomaszowskiego, pozyskując nowych partnerów do współpracy propagującej zachowania prozdrowotne. Działalność inspekcji sanitarnej związana jest ściśle z aktualnymi problemami i potrzebami zdrowotnymi społeczności lokalnej, wynika ona także z aktualnej sytuacji epidemiologicznej w Polsce.

2. Programy edukacyjne

W ramach nałożonych zadań realizowane były następujące programy edukacyjne :

- **„Bieg po zdrowie”.**

"Bieg po zdrowie" to program antytytoniowej edukacji zdrowotnej (III edycja). Głównym celem programu jest opóźnienie lub zapobieżenie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży (9-10 lat) oraz pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego. Istotnym celem realizowanej edukacji prozdrowotnej jest zwiększanie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów. Zajęcia w programie "Bieg po zdrowie" realizowane są za pomocą bardzo zróżnicowanych metod aktywizujących, które dostosowano do wieku odbiorców. Podczas cyklu zajęć dzieci przeprowadzają wywiady z osobami niepalącymi, liczą koszty, jakie generuje palenie papierosów, pracują w grupach przy tworzeniu antyreklamy dla papierosów lub tworzą komiks z bohaterami programu. Podstawą zajęć jest stymulowanie kreatywności i aktywności. Uczniowie są zachęceni do aktywnego udziału poprzez dyskusje, wymianę doświadczeń, spostrzeżeń, refleksji czy pomysłów. Aktywny udział sprzyja identyfikowaniu się z omawianą tematyką i motywuje do tego, aby zdobytą wiedzę i umiejętności stosować w codziennym życiu. Do programu przygotowano atrakcyjne, bogato ilustrowane materiały w wersji elektronicznej: podręcznik dla nauczyciela, zeszyt ćwiczeń dla ucznia, plakaty, ulotkę informacyjną dla rodziców, filmy edukacyjne dla rodziców i nauczycieli. Program został zrealizowany w 3 placówkach szkolnych i został wysoko oceniony przez koordynatorów, uczniów i rodziców.

- **"Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych"**

Celem projektu jest ograniczenie używania tytoniu, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych przez kobiety w wieku prokreacyjnym, tj. między 15 a 49 rokiem życia. Instytucją realizującą Projekt jest Główny Inspektorat Sanitarny we współpracy z Instytutem Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki w Lublinie, Instytutem Medycyny Pracy im. Prof. J. Nofera w Łodzi, Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Krajowym Biurem do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii. W ramach tego programu, w roku szkolnym 2019/2020, uczniowie 1 szkoły ponadgimnazjalnej powiatu tomaszowskiego uczestniczyli w programie

„ARS, czyli jak dbać o miłość”. W miarę możliwości odbywały się zajęcia warsztatowe, prezentacje multimedialne oraz projekcje filmów.

- **"Skąd się biorą produkty ekologiczne"**

W roku szkolnym 2019/2020 wystartowała edycja pilotażowa tego programu. Program został opracowany wspólnie z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Celem programu jest zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Główne założenie programu: zrozumienie czym jest rolnictwo i produkty ekologiczne, kształtowanie umiejętności wyboru produktów ekologicznych, propagowanie zdrowego stylu życia, zwiększanie wiedzy i świadomości przedszkolaków o nawykach higieniczno-zdrowotnych. Grupa, do której skierowany jest nowy program, to dzieci uczęszczające do przedszkoli w wieku 5-6 lat. Okres przedszkolny jest niezmiernie ważnym etapem kształtowania się postaw determinujących aktualne i przyszłe zachowania dotyczące zdrowia. Dlatego też istotne jest edukowanie dzieci w zakresie prawidłowego żywienia już od najmłodszych lat. Utrwalone wówczas przyzwyczajenia zdrowotne i nawyki decydują o późniejszym stylu życia. Program zrealizowano w 1 placówce i został bardzo wysoko oceniony przez uczestników oraz przedszkolnego koordynatora.

3. Działania akcyjne

- **Działania z profilaktyki antydopalaczowej.**

Pracownicy Powiatowej Stacji zorganizowali po raz kolejny „Dzień Zdrowia” w Tomaszowskiej Galerii, gdzie utworzony zostały punkty informacyjno-edukacyjny. Uczestnicy mogli uzyskać informacje na temat zagrożeń związanych z używaniem środków psychoaktywnych, paleniem tytoniu, zmierzyć zawartość tlenu węgla w wydychanym powietrzu oraz założyć alko- i narkogogle. Pracownik Oświaty przeprowadził również pogadanki profilaktyczne z uczniami z terenu powiatu tomaszowskiego. Zainteresowani mogli otrzymać ulotki z wyżej wymienionych tematów. Z problemem tym od kilku lat zderzają się polskie samorządy i rodziny dlatego priorytetowe staje się podejmowanie działań w jak najszerszym zakresie. Ponadto w II LO podczas przerw lekcyjnych wyświetlany był spot antydopalaczowy na ekranie LCD.

„Dni Zdrowia” w Tomaszowskiej Galerii

Spotkania profilaktyczne w szkołach.

- **Profilaktyka antytytoniowa.**

W zakresie profilaktyki antytytoniowej, (zwłaszcza palenia e-papierosów) zmierzającej do zmniejszenia używania wyrobów tytoniowych poprzez wszelkiego rodzaju działania w zakresie promocji zdrowia ukierunkowane na przeciwdziałanie paleniu tytoniu, marginalizacji zjawiska palenia tytoniu oraz głębokich przemian w świadomości zdrowotnej społeczeństwa. Główny cel to ograniczenie ekspozycji na dym tytoniowy (w odniesieniu do czynnego i biernego palenia tytoniu) w społeczeństwie lokalnym. Cele szczegółowe to: zapobieganie zwiększaniu się liczby osób rozpoczynających palenie, zapobieganie wzrostowi narażenia na dym tytoniowy w miejscach użyteczności publicznej, tworzenie odpowiednich regulacji prawnych

umożliwiających realizację skutecznej polityki ograniczania używania tytoniu, zwiększenie wiedzy na temat szkodliwości palenia wyrobów tytoniowych oraz e-papierosów wśród dzieci i młodzieży, zmiana postaw wobec palenia tytoniu oraz zwiększenie liczby osób rzucających palenie.

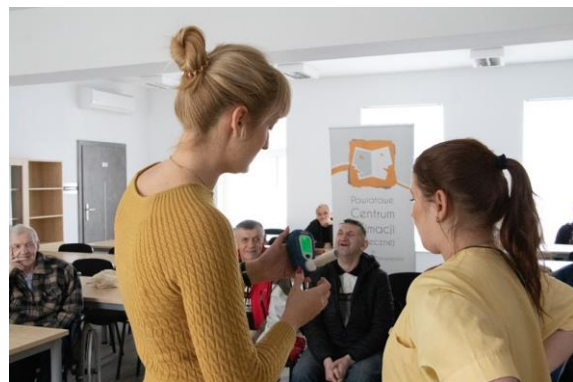
W ramach realizacji programu, podejmowane były działania zmierzające do zmiany postaw i zachowań społeczności lokalnej poprzez:

- realizację programów edukacji antytytoniowej dla dzieci i młodzieży,
- realizowanie Kampanii społecznych,
- eksponowanie i dystrybucję materiałów edukacyjnych w przedszkolach oraz szkołach,

Pracownik oświaty zdrowotnej w prowadził comiesięczny monitoring, w zakresie przestrzegania zakazu palenia, na podstawie kontroli sanitarnych przeprowadzanych przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, sprawujących bieżący nadzór sanitarny w podległych jednostkach. W tym zakresie przeprowadzono 367 kontroli sanitarnych w obiektach użyteczności publicznej powiatu tomaszowskiego.

- **Działania z profilaktyki antytytoniowej.**

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Tomaszowie Mazowieckim w ramach profilaktyki antytytoniowej prowadziła działania wśród przedszkolaków, uczniów oraz pensjonariuszy DPS. Uczestnicy działań mieli okazję zapoznać się z zagrożeniami wynikającymi z palenia papierosów oraz e-papierosów. Dzieci i młodzież mogła poszerzyć swoją wiedzę na temat składu chemicznego papierosów, działania nikotyny na organizm, szkodliwości wynikającej z czynnego i biernego palenia, chorób odtytoniowych oraz ekonomicznych skutków nałogu i korzyści wynikających z jego zwalczania. Przekazane informacje miały za cel zniechęcić młodzież do sięgania po papierosy oraz tak modne w dzisiejszych czasach e-papierosy. Dla przedszkolaków w ramach projektu "Powietrze potrzebne od zaraz" zostały przygotowane liczne zabawy i quizy dotyczące biernego palenia czy szkodliwości palenia papierosów na czyste powietrze. Dodatkowo mieszkańcy DPS oraz młodzież z Hufca Pracy mogli skorzystać z badania smokolayerem, podczas którego mierzono poziom tlenu węgla w wydychanym powietrzu.

Uczestnicy działań profilaktyki antytytoniowej

- „Światowy Dzień Zdrowia”

Światowy Dzień Zdrowia obchodzony jest każdego roku **7 kwietnia**. Hasłem przewodnim Światowego Dnia Zdrowia obchodzonego 7 kwietnia jest: **„Wsparcie pielęgniarek i położnych”**. WHO ogłosiła rok 2020 Międzynarodowym Rokiem Pielęgniarki i Położnej, aby uczcić dwustulecie urodzin założycielki nowoczesnego pielęgniarstwa, Florence Nightingale, oraz uznać kluczowy wkład obu zawodów w globalne zdrowie. Jest to dzień, w którym obchodzimy pracę pielęgniarek i położnych oraz przypominamy światowym liderom o kluczowej roli, jaką odgrywają w utrzymaniu zdrowia na świecie. Pielęgniarki i inni pracownicy służby zdrowia przodują w „odpowiedzi” na COVID-19 - zapewniając wysokiej jakości, pełne szacunku leczenie i opiekę, prowadząc dialog społeczności w celu rozwiązania obaw i pytań, a w niektórych przypadkach gromadząc dane do badań klinicznych. Głównym celem tego dnia jest wywołanie fali publicznego uznania dla pracy pielęgniarek i położnych oraz ich roli w zapewnianiu opieki zdrowotnej.

W ramach Dni Zdrowia została utworzona infografika, którą następnie zamieszczono na stronie internetowej oraz fb PSSE oraz na stronach lokalnych mediów. W Galerii Tomaszów zorganizowano "Dni Zdrowia" podczas których mieszkańcy powiatu tomaszowskiego mogli wykonać bezpłatnie badanie poziomu cukru oraz pomiar ciśnienia, dokonać analizy składu ciała

oraz skorzystać z porad dietetyka, dokonać badania słuchu oraz wzroku. Odbywały się dermokonsultacje kosmetyczne podczas, których można było zbadać poziom wilgotności, natłuszczenia skóry oraz złuszczenia naskórka.

4. Bezpieczeństwo i profilaktyka podczas zimowego wypoczynku

Pracownik Oświaty Zdrowotnej, podczas wypoczynku zimowego, organizował spotkania dotyczące bezpiecznych zachowań, profilaktyki chorób zakaźnych oraz prowadził działania związane z profilaktyką uzależnień. Odbywały się pogadanki, prezentacje multimedialne, praca w grupie oraz quizy, które skierowane były do uczestników wypoczynków. W spotkaniach uczestniczyły 223 osoby. Prowadzona była także dystrybucja materiałów edukacyjnych.

Uczestnicy działań bezpiecznych ferii

5. Współpraca z mediami i instytucjami

Realizując działania oświatowo – zdrowotne, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Tomaszowie Mazowieckim współpracowała z następującymi instytucjami oraz mediami: Starostwem Powiatowym, Urzędem Miasta, Komendą Powiatową Policji, Strażą Miejską, Tomaszowskim Centrum Zdrowia, Tomaszowskim Informatorem Tygodniowym, Lokalnym Radiem FAMA, Galerią Tomaszów, Stowarzyszeniem Diabetyków, Natur House, Powiatowym

Centrum Animacji Społecznej, Kliniką Kosmetologii Estetycznej mgr Bogumiła Jasińska, GEERS Dobry Słuch, Vision Express oraz Zakładami Opieki Zdrowotnej z terenu powiatu.

VII. Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny

W roku 2020r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Tomaszowie Mazowieckim z zakresu Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego zajął ogółem **256 stanowisk**, w tym uczestniczył w dopuszczeniu do użytkowania **87** obiektów budowlanych.

Pomimo panującego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii, sprawy związane z dopuszczeniem do użytkowania obiektów budowlanych prowadzone są na bieżąco, z zachowaniem terminów określonych w przepisach – tj. rozpatrzono w terminie wszystkie zawiadomienia – przeprowadzono kontrole obiektów i wydano stosowne stanowiska.

W ramach sprawowanego nadzoru zapobiegawczego, zauważono większą świadomość społeczeństwa w zakresie przestrzegania warunków higieniczno-sanitarnych i zdrowotnych, przy planowanym uruchomieniu nowej działalności gospodarczej, czy też modernizacji istniejącej, co znajduje potwierdzenia w składanych dokumentach i przeprowadzonych kontroli w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego.

Największe trudności przy wydawaniu stosownych opinii z zakresu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wynikają z braku wytycznych i poradników dla pracowników ZNS, które mogłyby usprawnić pracę i dokładniejsze sprecyzowanie wymagań sanitarnych.

VIII. Zakończenie

1. W 2020 r. utrzymywano i doskonalono system zarządzania w nadzorze sanitarnym PSSE.
2. Nadzorowano **2165** obiektów na terenie powiatu tomaszowskiego.
3. Przeprowadzono ogółem **1144** kontroli sanitarnych.
4. Wydano **5841** decyzji administracyjnych
5. Nałożono **35** mandatów karnych na sumę **8250** zł.
6. Skierowano **1** wniosek do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi o nałożenie kary pieniężnej.

7. Nie wydano upomnień rodzicom uchylającym się od wykonania obowiązkowych szczepień ochronnych u dzieci.
8. Wydano **256** stanowisk w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego.
9. Wydano **10** decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej.
10. Realizowano programy edukacyjne i działania akcyjne promujące zdrowy tryb życia.
11. Współpracowano z władzami lokalnymi, instytucjami publicznymi oraz lokalną prasą, radiem i telewizją.
12. Poprawił się stan techniczny obiektów żywności, żywienia i przedmiotów użytku w wyniku modernizacji obiektów oraz stosowaniu zasad GMP/GHP oraz HACCP.
13. Prowadzony był konsekwentny nadzór nad wdrażaniem i stosowaniem zasad GHP/GMP oraz HACCP w celu zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego żywności.
14. Sprawowano nadzór nad znakowaniem środków spożywczych w celu zapewnienia konsumentom rzetelnej o nich informacji.
15. Znacznie zwiększyła się ilość dodatkowych zadań realizowanych przez Sekcję Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku.
16. Opiniowano projekty techniczne oraz uczestniczono w odbiorach dopuszczających do użytkowania obiekty budowlane.
17. Na koniec 2020 r., **39** wodociągów sieciowych, na terenie powiatu tomaszowskiego, produkowały wodę odpowiadającą normom sanitarnym, **1** wodociąg Grotowice nie spełniał norm sanitarnych(została wydana decyzja administracyjna)
18. Woda w jednej czynnej studni publicznej w Tomaszowie Maz., ul. Chemików, spełniała normy sanitarne.
19. Kontynuowano badania wody ciepłej w wybranych obiektach użyteczności publicznej na obecność groźnej dla zdrowia bakterii Legionella sp.
20. W 2020 roku nie utworzono miejsca wykorzystywanego do kąpieli
21. Nadzorem sanitarnym objęto place zabaw i piaskownice ogólnodostępne pod względem spełnienia wymagań sanitarnohigienicznych.
22. W 2020 r. zarejestrowano **499** zachorowań na grypę.(nastąpił wzrost w stosunku do roku ubiegłego).
23. Problemem, od lat, są pokąsania ludzi przez niebezpieczne psy i psy wyprowadzane bez należytego nadzoru.